Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (seitsemäs jaosto)

6 päivänä maaliskuuta 2025*

Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen – SEUT 260 artiklan 2 kohta – Jätteiden käsittely – Direktiivi 2008/98/EY – Biljane Donjen (Kroatia) kaatopaikalle sijoitettu kivimurska – 5 artiklan 1 kohta – Sivutuotteen käsite – 13 artikla – Jäsenvaltioiden velvollisuus varmistaa ihmisten terveyden ja ympäristön suojelu – 15 artiklan 1 kohta – Velvollisuus antaa jätteen käsittely jätteen haltijan tai muiden nimettyjen henkilöiden tehtäväksi – Unionin tuomioistuimen tuomio, jossa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen todetaan – Täytäntöönpanon laiminlyönti – Rahamääräiset seuraamukset – Kiinteämääräinen hyvitys – Uhkasakko

Asiassa C-315/23,

jossa on kyse SEUT 260 artiklan 2 kohtaan perustuvasta jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevasta kanteesta, joka on nostettu 23.5.2023,

**Euroopan komissio**, asiamiehinään M. Escobar Gómez, M. Mataija ja P. Ondrůšek,

kantajana,

vastaan

**Kroatian tasavalta**, asiamiehenään G. Vidović Mesarek,

vastaajana,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (seitsemäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: ensimmäisen jaoston puheenjohtaja F. Biltgen (esittelevä tuomari), joka hoitaa seitsemännen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, viidennen jaoston puheenjohtaja M. L. Arastey Sahún sekä tuomari J. Passer,

julkisasiamies: P. Pikamäe,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

* Oikeudenkäyntikieli: kroaatti.

on antanut seuraavan

**tuomion**

1 Euroopan komissio vaatii kanteellaan unionin tuomioistuinta

– toteamaan, että Kroatian tasavalta ei ole noudattanut SEUT 260 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole toteuttanut 2.5.2019 annetun tuomion komissio v. Kroatia (Biljane Donjen kaatopaikka) (C-250/18, EU:C:2019:343; jäljempänä tuomio komissio v. Kroatia) täytäntöönpanemiseksi tarvittavia toimenpiteitä

– velvoittamaan Kroatian tasavallan maksamaan SEUT 260 artiklan 2 kohdan nojalla komissiolle päiväkohtaisen kiinteämääräisen hyvityksen, jonka suuruus on 840 euroa, kerrottuna niiden päivien lukumäärällä, jotka ovat kuluneet jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen toteavan tuomion julistamispäivän ja sen päivän välillä, jolloin kyseinen jäsenvaltio noudattaa kyseistä tuomiota, tai jos Kroatian tasavalta ei noudata kyseistä tuomiota, sen päivän välillä, jolloin unionin tuomioistuin antaa tuomion nyt käsiteltävässä asiassa, ja tämän kiinteämääräisen hyvityksen vähimmäismäärä on 392 000 euroa

– velvoittamaan Kroatian tasavallan maksamaan komissiolle 7 560 euron suuruisen uhkasakon kultakin päivältä, jonka jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen toteavan tuomion täytäntöönpano viivästyy, nyt vireillä olevassa menettelyssä annettavan tuomion julistamispäivästä lukien siihen saakka, kunnes tuomio komissio v. Kroatia on pantu täysimääräisesti täytäntöön, ja

– velvoittamaan Kroatian tasavallan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

## Asiaa koskevat oikeussäännöt

### *Direktiivi 2008/98/EY*

2 Jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta 19.11.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/98/EY (EUVL 2008, L 312, s. 3) 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Kohde ja soveltamisala”, säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä säädetään toimenpiteistä, joilla suojellaan ympäristöä ja ihmisten terveyttä ehkäisemällä tai vähentämällä jätteen syntymisen ja jätehuollon aiheuttamia haittavaikutuksia sekä vähentämällä materiaalien käytöstä aiheutuvia kokonaisvaikutuksia ja parantamalla tällaisen käytön tehokkuutta.”

3 Kyseisen direktiivin 3 artiklan 1 alakohdan mukaan ”jätteellä” tarkoitetaan ”mitä tahansa ainetta tai esinettä, jonka haltija poistaa käytöstä, aikoo poistaa käytöstä tai on velvollinen poistamaan käytöstä”.

4 Direktiivin 2008/98 5 artiklan, jonka otsikko on ”Sivutuotteet”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Sellaisen tuotantoprosessin tuloksena syntynyttä ainetta tai esinettä, jonka ensisijaisena tavoitteena ei ole tämän aineen tai esineen valmistaminen, voidaan pitää sivutuotteena eikä 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna jätteenä ainoastaan, jos seuraavat edellytykset täyttyvät:

a) aineen tai esineen jatkokäyttö on varmaa;

b) ainetta tai esinettä voidaan käyttää suoraan ilman muuta kuin tavalliseksi katsottavaa teollista lisäkäsittelyä;

c) aine tai esine syntyy olennaisena osana tuotantoprosessia; ja

d) jatkokäyttö on laillista eli aine tai esine täyttää kaikki asiaankuuluvat, sen erityiseen käyttöön liittyvät tuotetta, ympäristöä ja terveydensuojelua koskevat vaatimukset eikä aiheuta haitallisia kokonaisvaikutuksia ympäristölle tai ihmisten terveydelle.”

5 Direktiivin 2008/98 13 artiklassa, jonka otsikko on ”Ihmisten terveyden ja ympäristön suojelu”, säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jätehuolto tapahtuu vaarantamatta ihmisten terveyttä ja vahingoittamatta ympäristöä sekä erityisesti,

a) ettei vaaranneta vesiä, ilmaa, maaperää, kasveja eikä eläimiä;

b) ettei aiheuteta melu- eikä hajuhaittoja; ja

c) ettei vahingoiteta maaseutua eikä erityistä merkitystä omaavia kohteita.”

6 Direktiivin 2008/98 15 artiklan, jonka otsikko on ”Vastuu jätehuollosta”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jätteen alkuperäinen tuottaja tai muu haltija huolehtii itse jätteen käsittelystä tai antaa jätteen käsittelyn kauppiaan tai jätteenkäsittelytoimia suorittavan laitoksen tai yrityksen, taikka yksityisen tai julkisen jätteiden kerääjän tehtäväksi 4 ja 13 artiklan mukaisesti.”

### *Vuoden 2023 tiedonanto*

7 Komission tiedonannon 2023/C 2/01, jonka otsikko on ”Taloudelliset seuraamukset rikkomusmenettelyissä” (EUVL 2023, C 2, s. 1; jäljempänä vuoden 2023 tiedonanto), 3 ja 4 kohdassa vahvistetaan säännöt, jotka koskevat uhkasakkoa ja kiinteämääräistä hyvitystä.

8 Kyseisen tiedonannon 3.2 kohdan, jonka otsikko on ”Vakavuutta ilmaisevan kertoimen (kertoimen arvo 1–20) soveltaminen”, sanamuoto on seuraava:

”Rikkomista, jossa on kyse siitä, että jäsenvaltio ei ole noudattanut tuomiota – – pidetään aina vakavana. Uhkasakon määrän mukauttamiseksi tapauksen erityisiin olosuhteisiin komissio määrittää vakavuutta ilmaisevan kertoimen kahden muuttujan perusteella: niiden unionin sääntöjen merkitys, joita on rikottu tai joita ei ole saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä, ja rikkomisen vaikutukset yleisiin ja erityisiin etuihin.

– – rikkomisen vakavuus määritetään komission vahvistamalla kertoimella, jonka suuruus on vähintään 1 ja enintään 20.”

9 Vuoden 2023 tiedonannon 3.3 kohdassa, jonka otsikko on ”Rikkomisen kestoa ilmaisevan kertoimen soveltaminen”, todetaan seuraavaa:

”– –

Rikkomisen kestoa ilmaisevan kertoimen arvo vaihtelee asteikolla 1–3. Sen laskentaperusteena käytetään suhdetta 0,10/kuukausi alkaen päivästä, jona ensimmäinen tuomio annettiin – –

– –”

10 Kyseisen tiedonannon 3.4 kohdassa, jonka otsikko on ”Jäsenvaltion maksukyky”, todetaan seuraavaa:

”– –

Varoittavan vaikutuksen aikaansaamiseksi tarvittava seuraamuksen taso vaihtelee jäsenvaltioiden maksukyvyn mukaan. Tämän varoittava vaikutus otetaan huomioon kertoimella n. Se lasketaan seuraavien kahden tekijän painotettuna geometrisena keskiarvona: jäsenvaltioiden bruttokansantuotteiden (BKT) keskiarvoon suhteutettu kyseisen jäsenvaltion BKT (17), jonka painotuskerroin on kaksi, ja jäsenvaltioiden keskimääräiseen asukaslukuun suhteutettu kyseisen jäsenvaltion asukasluku, jonka painotuskerroin on yksi. Näin saadaan kyseisen jäsenvaltion maksukyky suhteessa muiden jäsenvaltioiden maksukykyyn:

$$\text{kerroin n} = \left(\frac{\text{BKT}_\text{n}}{\text{BKT}_\text{ka.}}\right)^{2/3} \times \left(\frac{\text{Väkil}_\text{n}}{\text{Väkil}_\text{ka.}}\right)^{1/3}$$

– –

– – komissio päätti tarkistaa kertoimen n laskentamenetelmäänsä, joka perustuu nyt pääasiassa jäsenvaltioiden BKT:hen ja toissijaisesti niiden asukaslukuun demografisena perusteena, jonka avulla voidaan säilyttää asianmukainen ero eri jäsenvaltioiden välillä. Kun kertoimen n laskennassa otetaan huomioon jäsenvaltioiden asukasluku yhden kolmasosan painoarvolla, jäsenvaltioiden n-kertoimien vaihtelu vähenee kohtuulliseksi verrattuna yksinomaan jäsenvaltioiden BKT:hen perustuvaan laskentaan. Näin kertoimen n laskemiseen lisätään myös vakauttava tekijä, koska asukasluku ei todennäköisesti vaihtele merkittävästi vuodesta toiseen.

Jäsenvaltion BKT saattaa sen sijaan vaihdella enemmän vuosittain erityisesti talouskriisin aikana. Koska jäsenvaltion BKT:n painoarvo laskennassa on edelleen kaksi kolmasosaa, se on kuitenkin edelleen pääasiallinen tekijä arvioitaessa jäsenvaltion maksukykyä.

– –”

11 Vuoden 2023 tiedonannon 4.2 kohdassa täsmennetään kiinteämääräisen hyvityksen laskentamenetelmää seuraavasti:

”Kiinteämääräinen hyvitys lasketaan pitkälti samalla tavalla kuin uhkasakko, eli

– kertomalla kiinteä vakiomäärä vakavuutta ilmaisevalla kertoimella

– kertomalla tulos kertoimella n

– kertomalla tulos niiden päivien lukumäärällä, joina rikkominen jatkuu – –

– –”

12 Kyseisen tiedonannon 4.2.1 kohdassa todetaan seuraavaa:

”Kiinteämääräisen hyvityksen laskemiseksi päiväkohtainen määrä kerrotaan niiden päivien lukumäärällä, joina rikkominen jatkuu. Tämä lukumäärä määritellään seuraavasti:

– [SEUT] 260 artiklan 2 kohdan nojalla nostetut kanteet: päivien lukumäärä ensimmäisen tuomion antamispäivästä rikkomisen päättymispäivään tai, jos laiminlyöntiä ei korjata, [SEUT] 260 artiklan nojalla annetun tuomion antamispäivään

– –”

13 Kyseisen tiedonannon 4.2.2 kohdan sanamuoto on seuraava:

”Komissio soveltaa kiinteämääräisen hyvityksen laskennassa samaa vakavuutta ilmaisevaa kerrointa ja samaa kiinteää kerrointa n kuin uhkasakon laskemisessa – –

Kiinteämääräisen hyvityksen kiinteä vakiomäärä on pienempi kuin uhkasakkojen kohdalla. – –

Kiinteämääräiseen hyvitykseen sovellettava kiinteä vakiomäärä vahvistetaan liitteen [I] kohdassa [2].

– –”

14 Vuoden 2023 tiedonannon liitteen I, jonka otsikko on ”Tuomioistuimelle ehdotettujen taloudellisten seuraamusten määrittämiseen käytetyt tiedot”, 1 kohdassa todetaan, että kyseisen tiedonannon kohdassa 3.1 mainittu uhkasakon kiinteä vakiomäärä on 3 000 euroa päivältä, sen 2 kohdassa todetaan, että tiedonannon kohdassa 4.2.2 mainittu kiinteämääräisen hyvityksen kiinteä vakiomäärä on 1 000 euroa päivältä, ja sen 3 kohdassa todetaan, että Kroatian tasavallalle vahvistettu n-kerroin on 0,14. Kyseisessä liitteessä I olevassa 5 kohdassa täsmennetään, että kiinteämääräisen hyvityksen vähimmäismäärä on Kroatian tasavallan osalta 392 000 euroa.

## Tuomio komissio v. Kroatia

15 Tuomiossa komissio v. Kroatia unionin tuomioistuin totesi seuraavaa:

– Kroatian tasavalta ei ole noudattanut direktiivin 2008/98 5 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole todennut, että Biljane Donjeen (Kroatia) sijoitettu kivimurska on jätettä eikä sivutuote ja että siitä on huolehdittava jätteenä

– Kroatian tasavalta ei ole noudattanut direktiivin 2008/98 13 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole toteuttanut kaikkia tarvittavia toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että Biljane Donjeen sijoitetusta jätteestä huolehditaan ihmisten terveyttä vaarantamatta ja ympäristöä vahingoittamatta

– Kroatian tasavalta ei ole noudattanut direktiivin 2008/98 15 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole toteuttanut tarvittavia toimenpiteitä siitä huolehtimiseksi, että Biljane Donjeen sijoitetun jätteen haltija käsittelee jätteen itse tai antaa jätteen käsittelyn kauppiaan, jätteenkäsittelytoimia suorittavan laitoksen tai yrityksen taikka julkisen tai yksityisen jätteiden kerääjän tehtäväksi.

## Oikeudenkäyntiä edeltänyt menettely ja asian käsittely unionin tuomioistuimessa

16 Komissio kehotti 28.5.2019 päivätyllä kirjeellä Kroatian tasavaltaa ilmoittamaan sille ne toimenpiteet, jotka on toteutettu tai joita suunnitellaan toteutettavan – ja näihin toimenpiteisiin liittyvän yksityiskohtaisen aikataulun – tuomion komissio v. Kroatia noudattamiseksi.

17 Kroatian tasavalta totesi 17.10.2019 päivätyssä vastauksessaan, että Biljane Donjen (Kroatia) kaatopaikalle sijoitettu kivimurska on tarkoitettu Zadarin (Kroatia) lentoaseman korjaamiseen ja avolouhosten kunnostamiseen hylätyillä bauksiitin louhinta-alueilla. Kroatian tasavalta viittasi eräisiin toimenpiteisiin, jotka on tarkoitus toteuttaa tätä varten, toimittamatta kuitenkaan aikataulua suunniteltujen toimenpiteiden täytäntöönpanemiseksi.

18 Koska komissio katsoi sen ja Kroatian viranomaisten välillä 5. ja 6.11.2019 sekä 16.6.2021 pidettyjen kokousten jälkeen, että Kroatian tasavalta ei ollut toteuttanut kaikkia tuomion komissio v. Kroatia täytäntöönpanemiseksi tarvittavia toimenpiteitä, ja koska Kroatian viranomaiset eivät olleet täsmentäneet, mitä nimenomaisia toimenpiteitä ne aikoivat toteuttaa noudattaakseen kyseistä tuomiota ja missä määräajassa ne panevat nämä toimenpiteet täytäntöön, komissio lähetti tälle jäsenvaltiolle 23.9.2021 virallisen huomautuksen, jossa se kehotti tätä esittämään huomautuksena kahden kuukauden kuluessa virallisen huomautuksen vastaanottamisesta.

19 Kroatian tasavalta vastasi 23.11.2021 viralliseen huomautukseen ja totesi, että kalliolouhinnan kuonien, jotka muodostavat Biljane Donjen kaatopaikalle sijoitetun aineen ja ovat murskeena (jäljempänä kyseessä olevat kuonat), ominaisuuksien arviointi sen määrittämiseksi, voidaanko niitä käyttää rakennusmateriaalina, oli edelleen käynnissä ja että tätä arviointia varten oli valittu julkisessa hankintamenettelyssä asiantuntija, jonka oli tarkoitus antaa asiantuntijalausuntonsa viimeistään 21.3.2022. Kyseinen jäsenvaltio täsmensi, että tuomion komissio v. Kroatia täytäntöönpano riippuu kyseisen lausunnon päätelmistä.

20 Kroatian tasavallan mukaan oli niin, että jos kyseisestä asiantuntijalausunnosta ilmenee, että kyseessä olevia kuonia voidaan käyttää rakennusmateriaalina, sillä olisi kolme vaihtoehtoa. Ensinnäkin kivimurska voitaisiin antaa maksutta julkisen edun mukaisten hankkeiden toteuttamiseksi paikallis- ja alueviranomaisten käyttöön, mutta näitä viranomaisia olisi ensin pyydettävä ilmaisemaan kiinnostuksensa niihin. Toiseksi jos ensimmäiseen vaihtoehtoon ei olisi kiinnostusta tai jos kiinnostusta ei olisi riittävästi kaikkea kivimurskaa kohtaan, tämä kivimurska voitaisiin luovuttaa vastiketta vastaan paikallis- ja alueviranomaisille tai Kroatian valtion omistuksessa oleville tai sen perustamille oikeushenkilöille kaupallisten hankkeiden tai sellaisten hankkeiden toteuttamiseksi, jotka eivät ole julkisen edun mukaisia, ilman julkista tarjouskilpailua. Kolmanneksi kivimurska voitaisiin myydä julkisessa tarjouskilpailussa. Kroatian tasavalta huomautti myös, että kyseessä olevat kuonat voitaisiin joutua jalostamaan ennen niiden käyttämistä rakentamiseen, mikä edellyttää kahden ensimmäisen vaihtoehdon osalta uuden julkisen hankintamenettelyn aloittamista, jolloin sen päätökseen saattaminen saattaa lykkääntyä, jos sen osalta haetaan muutosta. Kyseessä olevien kuonien jalostamisen ennakoitavissa oleva kesto riippuu lisäksi eri tekijöistä, ja Kroatian tasavallalla saattaisi olla myös tämän jalostamisen jälkeen käytössään kyseessä olevia kuonia edellä mainituista kolmesta vaihtoehdosta riippuen, mikä merkitsisi sitä, että menettelyssä joudutaan käymään läpi lisävaiheita.

21 Jos asiantuntijalausunnon päätelmät osoittavat, että kyseessä olevia kaatopaikalle sijoitettuja kuonia ei voida käyttää rakennusmateriaalina, Kroatian tasavalta totesi noudattavansa jätehuollosta 15.7.2021 annettua lakia (zakon o gospodarenju otpadom; Narodne novine, br. 84/2021; jäljempänä jätehuoltolaki). Tässä tapauksessa Kroatian viranomaiset luovuttaisivat kyseessä olevat kuonat luvan saaneen henkilön käsiteltäväksi tai toimittaisivat sen Kroatian ulkopuolelle jätteiden siirrosta 14.6.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1013/2006 (EUVL 2006, L 190, s. 1) mukaisesti.

22 Kahdessa tämän tuomion 20 ja 21 kohdassa mainitussa tilanteessa näiden viranomaisten olisi ensin järjestettävä julkinen hankintamenettely ja sen jälkeen huolehdittava Biljane Donjen kaatopaikan kunnostamisesta jätehuoltolain mukaisesti.

23 Kroatian tasavalta täsmensi myös sisällyttävänsä Biljane Donjen kaatopaikan jätehuoltosuunnitelmaan ennen vuoden 2021 loppua.

24 Koska komissio katsoi, ettei kyseinen jäsenvaltio ollut toteuttanut tarvittavia toimenpiteitä tuomion komissio v. Kroatia täytäntöönpanemiseksi, se nosti 23.5.2023 nyt käsiteltävänä olevan kanteen.

25 Unionin tuomioistuimen presidentin 4.3.2024 tekemällä päätöksellä tämän asian käsittelyä lykättiin siihen saakka, kunnes asiassa C-147/23 annetaan tuomio. Unionin tuomioistuimen presidentti määräsi 25.4.2024 annetun tuomion komissio v. Puola (Väärinkäytösten ilmoittajista annettu direktiivi) (C-147/23, EU:C:2024:346) julistamisen johdosta samana päivänä asian käsittelyn jatkamisesta nyt käsiteltävässä asiassa.

## Kanteen tarkastelu

### *Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen*

#### *Asianosaisten lausumat*

26 Komission kanne perustuu kolmeen moitteeseen, jotka koskevat direktiivin 2008/98 5 artiklan 1 kohdan, 13 artiklan ja 15 artiklan 1 kohdan rikkomista.

27 Komissio arvostelee ensimmäisessä moitteessaan Kroatian tasavaltaa siitä, ettei tämä ole toteuttanut tuomion komissio v. Kroatia täytäntöönpanemiseksi tarvittavia toimenpiteitä direktiivin 2008/98 5 artiklan 1 kohdan rikkomisen lopettamiseksi, koska kyseinen jäsenvaltio ei ole todennut, että Biljane Donjen kaatopaikalle sijoitettu kivimurska on jätettä.

28 Komissio väittää, että kyseisen tuomion julistamisesta huolimatta Kroatian tasavallan kyseessä olevien kuonien osalta omaksuma lähestymistapa on pysynyt olennaisilta osin samana kuin sen ennen kyseisen tuomion julistamista omaksuma lähestymistapa. Kroatian tasavallan oikeudenkäyntiä edeltäneen menettelyn aikana esittämistä huomautuksista, jotka on mainittu tämän tuomion 19–23 kohdassa, näet ilmenee, että Kroatian viranomaiset ovat jatkaneet sen tutkimista, onko näitä kuonia mahdollista käyttää rakentamisessa, mikä osoittaa komission mukaan, että mainittuja kuonia tarkastellaan edelleen sivutuotteena, jonka jatkokäyttö on varmistettava, eikä jätteenä.

29 Komissio huomauttaa niistä Kroatian tasavallan oikeudenkäyntiä edeltäneen menettelyn aikana esiin tuomista seikoista, jotka koskevat kyseessä olevien Biljane Donjen kaatopaikalle sijoitettujen kuonien mahdollista tulevaa käyttöä, että kyseinen jäsenvaltio on vain suunnitellut näiden kuonien käyttämistä rakennusmateriaalina.

30 Lisäsi se, että jos kyseisten kuonien käyttäminen rakentamisessa osoittautuisi mahdottomaksi, Kroatian tasavalta on kuvaillut viralliseen huomautukseen antamassaan vastauksessa niitä lisätoimenpiteitä, joista sen jätehuoltolainsäädännössä säädetään ja joihin kuuluu muun muassa Biljane Donjen kaatopaikan sisällyttäminen jätehuoltosuunnitelmaan, ei muuta millään tavalla sitä, että kyseessä olevien kuonien käyttäminen rakentamiseen on epävarmaa. Väite, jonka mukaan nämä kuonat voisivat olla jätettä, on näet vain pelkkää spekulaatiota, jolla ei yksistään voida lopettaa tuomiossa komissio v. Kroatia todettua direktiivin 2008/98 5 artiklan 1 kohdan rikkomista. Samoin se, että kyseinen jäsenvaltio on ilmoittanut eräistä valmistelutöistä, kuten jätehuoltosuunnitelman muutoksista, ei voi olla tässä tarkoituksessa riittävää.

31 Komissio päättelee tämän perusteella, että direktiivin 2008/98 5 artiklan 1 kohdan rikkominen jatkuu.

32 Komissio arvostelee toisessa moitteessaan Kroatian tasavaltaa siitä, ettei tämä ole toteuttanut tuomion komissio v. Kroatia täytäntöönpanemiseksi tarvittavia toimenpiteitä kyseisen direktiivin 13 artiklan rikkomisen, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sen todennut kyseisessä tuomiossa, lopettamiseksi, koska kyseinen jäsenvaltio ei ole toteuttanut tarvittavia toimenpiteitä varmistaakseen, että Biljane Donjen kaatopaikalle sijoitetusta jätteestä huolehditaan ihmisten terveyttä vaarantamatta ja ympäristöä vahingoittamatta.

33 Komissio väittää, ettei ole kiistetty, että kyseistä jätettä on sijoitettu edelleen sääntöjenvastaisesti samaan paikkaan samalla tavalla. Tästä seuraa, että Kroatian tasavalta ei ollut varmistanut Biljane Donjen kaatopaikalle sijoitetun jätteen asianmukaista loppukäsittelyä jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen jatkumisen arvioinnin kannalta ratkaisevana ajankohtana eli 23.11.2021.

34 Komissio toteaa vielä, ettei Kroatian tasavallan toteuttamien toimenpiteiden nojalla voida myöskään päätellä kyseisen ajankohdan jälkeen, että tehokkaita toimenpiteitä jätteistä huolehtimiseksi direktiivin 2008/98 mukaisesti on toteutettu.

35 Komissio päättelee tämän perusteella, että direktiivin 2008/98 13 artiklan rikkominen jatkuu.

36 Komissio arvostelee kolmannessa moitteessaan Kroatian tasavaltaa siitä, ettei tämä ole toteuttanut tuomion komissio v. Kroatia täytäntöönpanemiseksi tarvittavia toimenpiteitä direktiivin 2008/98 15 artiklan 1 kohdan rikkomisen, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sen todennut kyseisessä tuomiossa, lopettamiseksi, koska kyseinen jäsenvaltio ei ole toteuttanut tarvittavia toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että Biljane Donjen kaatopaikalle sijoitetun jätteen haltija käsittelee jätteen itse tai antaa sen käsittelyn kauppiaan, jätteenkäsittelytoimia suorittavan laitoksen tai yrityksen taikka julkisen tai yksityisen jätteiden kerääjän tehtäväksi.

37 Komissio huomauttaa tältä osin, että direktiiviä 2008/98 edeltäneen jätteistä 15.7.1975 annetun neuvoston direktiivin 75/442/ETY (EYVL 1975, L 194, s. 39) 8 artiklaa koskevan oikeuskäytännön mukaan jäsenvaltioilla on velvollisuus varmistaa laittomien kaatopaikkojen kunnostaminen.

38 Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen jatkumisen arvioinnin kannalta ratkaisevana ajankohtana eli 23.11.2021 kyseessä olevat kuonat ovat olleet kuitenkin sijoitettuina edelleen perusteettomasti Biljane Donjen kaatopaikalle eikä niitä ole käsitelty, koska Kroatian tasavalta ei ole vieläkään toteuttanut tarvittavia toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että sillä direktiivin 2008/98 15 artiklan 1 kohdan mukaan olevia velvollisuuksia noudatetaan.

39 Komissio katsoo tämän perusteella, että direktiivin 2008/98 15 artiklan 1 kohdan rikkominen jatkuu.

40 Kroatian tasavalta vaatii, että unionin tuomioistuin hylkää kanteen perusteettomana.

41 Ensinnäkin direktiivin 2008/98 5 artiklan 1 kohdan rikkomista koskevasta moitteesta kyseinen jäsenvaltio väittää, että tuomioon komissio v. Kroatia johtaneessa asiassa unionin tuomioistuimessa käydyssä menettelyssä todettiin, että kyseessä olevat kuonat ovat Kroatian tasavallalle kuuluvia mineraalivaroja ja että kansallisten viranomaisten on siis noudatettava julkisen omaisuuden hallinnoinnista 25.5.2018 annettua lakia (zakon o upravljanju državnom imovinom; Narodne novine, br. 52/18) ja erityisesti kyseisen lain 9 §:ää. Kyseisen pykälän, jossa säädetään julkisen omaisuuden järkevästä, avoimesta ja julkisesta hoidosta Kroatian tasavallan kestävää kehitystä varten ja etenkin kaikkien julkiseen omaisuuteen liittyvien toimien toteuttamisesta hyvää hallintoa ja julkisen omaisuuden hoitoa koskevia periaatteita kunnioittaen, nojalla Kroatian viranomaiset ovat joutuneet toteamaan heti alkuun, ettei kyseessä olevia kuonia ole mahdollista käyttää rakentamisessa kaikkein edullisimpana ja nopeimpana Biljane Donjessa sijaitsevan kaatopaikan kunnostamisvaihtoehtona.

42 Samanaikaisesti taloudesta ja kestävästä kehityksestä vastaava ministeri (Kroatia) on Kroatian tasavallan mukaan aloittanut tuomion komissio v. Kroatia täytäntöönpanemiseksi menettelyn, jolla kyseinen kaatopaikka on tarkoitus sisällyttää kunnostamishankkeiden luetteloon jätehuoltolain mukaisesti juuri sen tapauksen varalta, että kyseessä olevien kaatopaikalle sijoitettujen kuonien ominaisuuksien yksityiskohtaisen tutkinnan jälkeen osoittautuu, ettei niiden jatkokäyttö rakennusmateriaalina ole mahdollista. Tässä tapauksessa kyseessä olevien kuonien huolto on tarkoitus varmistaa turvallisesti jätehuoltolain mukaisesti.

43 Kroatian tasavalta täsmentää, että useiden sellaisten asiantuntijalausuntojen tulosten perusteella, joissa viitattiin kyseessä olevien kuonien uudelleenkäyttöä rakennusmateriaalina koskeviin rajoituksiin ja siihen, ettei kyseisiä kuonia ole mahdollista käyttää toiminnasta poistettujen avolouhosten sulkemiseen, Kroatian tasavallan viranomaiset päättelivät, että kaikki mahdollisuudet käyttää kyseessä olevia kuonia sivutuotteena oli käytetty ja että Biljane Donjessa sijaitseva kaatopaikka kunnostettaisiin tämän johdosta jätehuoltolain mukaisesti. Kroatian tasavallan mukaan on siis päätelty, että kyseessä olevat Biljane Donjen kaatopaikalle sijoitetut kuonat ovat jätettä eivätkä sivutuotteita ja että ne on käsiteltävä jätteenä, joten se on täyttänyt direktiivin 2008/98 5 artiklan 1 kohdan mukaiset velvoitteensa.

44 Toiseksi kyseisen direktiivin 13 artiklan rikkomista koskevasta moitteesta Kroatian tasavalta väittää, että sen viranomaiset ovat juuri ihmisten terveyden ja ympäristön suojelemiseksi direktiivin kyseessä olevien säännösten tavoitteen mukaisesti ryhtyneet toimiin taatakseen ennakkoedellytykset Biljane Donjessa sijaitsevan kaatopaikan tehokkaammalle kunnostamiselle siten, että kyseessä olevien kuonien uudelleenkäyttö rakentamisessa taataan. Tässä tarkoituksessa on ollut tarpeen hankkia useita asiantuntijalausuntoja, joiden laatiminen on viivästynyt siitä syystä, että Kroatiassa on toteutettu rajoittavia toimenpiteitä ja keskeytetty julkinen elämä covid-19-pandemian vuoksi.

45 Kroatian tasavalta kiistää siis komission väitteen, jonka mukaan se ei ole toteuttanut mitään merkittävää toimenpidettä tuomion komissio v. Kroatia täytäntöönpanemiseksi. Kyseisen jäsenvaltion viranomaiset ovat jatkuvasti toteuttaneet toimia, joilla pyritään löytämään paras ratkaisu kyseessä olevista kuonista huolehtimiseksi tavalla, joka on terveyttä ja ympäristöä koskevien vaatimusten mukainen. Kroatian viranomaiset ovat nojautuneet päätelmiin, jotka sisältyvät vuoden 2018 kesäkuussa laadittuun Kroatian geologisen laitoksen kertomukseen, joka koskee Biljane Donjen alueen ja sen suuralueen kotitalouksien jätekeräysastioista kerätyn maaperän, ilman, pohjaveden ja sadeveden laadun analysointia ja josta ilmenee, että tilanne oli hyväksyttävä, kun otetaan huomioon analysoidut potentiaalisesti myrkylliset orgaaniset ja epäorgaaniset parametrit, ja päättäneet hankkia muita asiantuntijalausuntoja, jotka mainitaan tämän tuomion 43 kohdassa, kyseessä olevien kuonien uudelleen käytön ja niiden tehokkaan loppukäsittelyn varmistamiseksi. Näiden muiden asiantuntijalausuntojen päätelmien johdosta on kuitenkin päätelty, että kyseessä oleva kaatopaikka kunnostetaan jätehuoltolain mukaisesti.

46 Kroatian tasavalta korostaa tässä yhteydessä, että kyseessä olevasta jätteestä huolehtimiseksi Biljane Donjen kaatopaikalla toteutettavia toimia varten on vahvistettu yksityiskohtainen aikataulu ja nämä toimet tullaan toteuttamaan vuoden 2023 elokuun ja vuoden 2025 elokuun välisenä aikana.

47 Kolmanneksi direktiivin 2008/98 15 artiklan 1 kohdan rikkomista koskevasta moitteesta Kroatian tasavalta täsmentää, että se oli jo virallisessa huomautuksessa asetetun määräajan päättyessä ja nyt käsiteltävän kanteen nostamisajankohtana sisällyttänyt Biljane Donjessa sijaitsevan kaatopaikan kunnostamishankkeen vuosia 2017–2022 koskevaan jätehuoltosuunnitelmaan, jota on muutettu

vuoden 2022 tammikuussa. Kyseinen jäsenvaltio on lisäksi laatinut uudessa vuosia 2023–2028 koskevassa jätehuoltosuunnitelmassa kyseistä kaatopaikkaa koskevan kunnostamishankkeen ja määrittänyt kaikki muut vaiheet, jotka toteutetaan vuoden 2023 elokuun ja vuoden 2025 elokuun välisenä aikana kyseisen kaatopaikan täydellisen kunnostamisen päätökseen saattamiseksi.

48 Kroatian tasavalta huomauttaa vastauskirjelmässään tämän moitteen osalta lisäksi, että sen viranomaisten omaksuma lähestymistapa, jonka mukaan kyseessä olevien kuonien uudelleenkäyttömahdollisuus tarkastetaan julkisen omaisuuden hallinnoinnista annetun kansallisen lainsäädännön mukaisesti, on oikeutettu sen direktiivissä 2008/98 vahvistetun jätehierarkian nojalla, jonka mukaan valmistelu uudelleenkäyttöön, kierrätykseen tai muuhun hyödyntämiseen on ensisijalla loppukäsittelyyn nähden.

*Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta*

49 SEUT 260 artiklan 2 kohdassa määrätään, että jos komissio katsoo, ettei asianomainen jäsenvaltio ole toteuttanut unionin tuomioistuimen täytäntöönpanemiseksi tarvittavia toimenpiteitä, komissio voi saattaa asian unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi varattuaan ensin tälle jäsenvaltiolle tilaisuuden esittää huomautuksensa; se ilmoittaa samalla sen olosuhteisiin nähden soveltuvaksi katsomansa kiinteämääräisen hyvityksen tai uhkasakon määrän, joka tämän jäsenvaltion olisi sen käsityksen mukaan suoritettava.

50 SEUT 260 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen kannalta ratkaisevana ajankohtana on pidettävä kyseisen määräyksen nojalla annetussa virallisessa huomautuksessa asetetun määräajan päättymisajankohtaa (tuomio 13.6.2024, komissio v. Unkari (Kansainvälisen suojelun hakijoiden vastaanotto II), C-123/22, EU:C:2024:493, 56 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

51 Koska komissio on nyt käsiteltävässä asiassa antanut virallisen huomautuksen 23.9.2021, tämän tuomion edellä olevassa kohdassa mainittuna jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen kannalta ratkaisevana ajankohtana on pidettävä kyseisessä huomautuksessa asetetun määräajan päättymisajankohtaa eli 23.11.2021.

52 On myös muistutettava, että jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan tuomion tuomiolauselmalla, jossa unionin tuomioistuimen toteama jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen kuvaillaan, on erityinen merkitys määritettäessä toimenpiteitä, jotka jäsenvaltion on toteutettava pannakseen kyseisen tuomion täysimääräisesti täytäntöön. Kyseisen tuomion tuomiolauselma on ymmärrettävä saman tuomion perustelujen valossa (tuomio 13.6.2024, komissio v. Unkari (Kansainvälisen suojelun hakijoiden vastaanotto II), C-123/22, EU:C:2024:493, 58 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

– *Direktiivin 2008/98 5 artiklan 1 kohdan rikkomista koskeva moite*

53 Direktiivin 2008/98 5 artiklan 1 kohdan mukaan sellaisen tuotantoprosessin tuloksena syntynyttä ainetta tai esinettä, jonka ensisijaisena tavoitteena ei ole tämän aineen tai esineen valmistaminen, voidaan pitää sivutuotteena eikä kyseisen direktiivin 3 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettuna jätteenä yksinomaan, jos kyseisen 5 artiklan 1 kohdan a–d kohdassa olevat kumulatiiviset edellytykset täyttyvät. Näihin edellytyksiin kuuluu a alakohdassa tarkoitettu edellytys, jonka mukaan ”aineen tai esineen jatkokäyttö on varmaa”.

54 Unionin tuomioistuin totesi tuomion komissio v. Kroatia tuomiolauselman 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa, että Kroatian tasavalta ei ole noudattanut direktiivin 2008/98 5 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole todennut, että Biljane Donjen kaatopaikalle sijoitettu kivimurska on jätettä eikä sivutuote ja että siitä on huolehdittava jätteenä.

55 Tuomion komissio v. Kroatia tuomiolauselman kyseisen 1 kohdan ensimmäinen alakohta perustui kyseisen tuomion 37, 38, 42 ja 43 kohdassa esitettyyn toteamukseen, jonka mukaan kyseessä olevia kuonia ei voida pitää direktiivin 2008/98 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuina sivutuotteina vaan ne ovat kyseisen direktiivin 3 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettua jätettä siltä osin kuin se, miten jätteen haltija jatkokäyttää ne, oli epävarmaa ja jatkokäyttö tapahtuisi vasta melko pitkän ajan kuluttua.

56 Nyt käsiteltävässä asiassa sekä Kroatian tasavallan viralliseen huomautukseen 23.11.2021 eli päivänä, jolloin kyseisessä huomautuksessa vahvistettu määräaika päättyi, antamasta vastauksesta että sen vastinekirjelmästä ilmenee, että analyysi, jolla määritetään mahdollisuus käyttää kyseessä olevia kuonia rakennusmateriaalina, oli käynnissä virallisessa huomautuksessa vahvistetun määräajan päättyessä ja että asiantuntijan, jonka tehtäväksi kyseisen analyysin suorittaminen oli annettu, päätelmiä odotettiin viimeistään 21.3.2022. Kyseinen jäsenvaltio on täsmentänyt tässä vastauksessa aluksi, että tuomion komissio v. Kroatia täytäntöönpano riippuu kyseessä olevien kuonien ominaisuuksia koskevan asiantuntijalausunnon päätelmistä. Se on maininnut tämän jälkeen eri vaihtoehtoja, jotka sillä on käytössään, jos kyseisessä asiantuntijalausunnossa päätellään, että näitä kuonia voidaan käyttää rakennusmateriaalina, ja esittänyt lopuksi, että jos mainitussa asiantuntijalausunnossa todetaan, ettei tällainen uudelleenkäyttö ole mahdollista, kuonista huolehtiminen varmistetaan turvallisesti jätehuoltolain mukaisesti.

57 Tästä seuraa, ettei Kroatian tasavalta ollut jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen jatkumisen arvioinnin kannalta ratkaisevana ajankohtana eli 23.11.2021 vieläkään todennut, että kyseessä olevat kuonat ovat direktiivin 2008/98 3 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettua jätettä ja että niistä on huolehdittava jätteenä, vaan se harkitsi edelleen mahdollisuutta näiden kuonien jatkokäyttöön voimatta kuitenkaan esittää varmaa käyttöä.

58 Tätä toteamusta ei voida kumota ensinnäkään kyseisen jäsenvaltion argumentilla, jonka mukaan sen on noudatettava tämän tuomion 41 kohdassa mainittua julkisen omaisuuden hallinnoinnista annettua lakia, jonka mukaan julkista omaisuutta on hoidettava moitteettomasti. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jäsenvaltio ei näet voi sisäisen oikeusjärjestyksensä oikeussääntöihin, toimintatapoihin tai tilaan vetoamalla perustella sitä, ettei se ole noudattanut unionin oikeudesta johtuvia velvoitteita (tuomio 20.6.2024, komissio v. Bulgaria (Erityisten suojelutoimien alueiden suojelu), C-85/22, EU:C:2024:535, 74 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

59 Toiseksi ne toimenpiteet, jotka on toteutettu tai joita suunnitellaan ja joihin Kroatian tasavalta vetoaa osoittaakseen, että se on pannut tuomion komissio v. Kroatia täytäntöön siltä osin kuin on kyse toteamuksesta, jonka mukaan kyseessä olevat Biljane Donjen kaatopaikalle sijoitetut kuonat ovat jätettä eivätkä sivutuotteita, ovat virallisessa huomautuksessa vahvistetun määräajan päättymisen eli 23.11.2021 jälkeiseltä ajalta, eikä niillä ole siis merkitystä arvioitaessa kyseessä olevan jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen jatkumista. Muun muassa näet se Kroatian hallituksen päätös, joka koskee vuosia 2017–2022 koskevan jätehuoltosuunnitelman muuttamista ja jolla Biljane Donjessa sijaitseva kaatopaikka on sisällytetty kunnostamishankkeiden luetteloon, on tehty 30.12.2021, se Kroatian hallituksen päätöslauselma, joka koskee kyseisen kaatopaikan kunnostamista, on annettu 24.8.2023, ja se taloudesta ja

kestävästä kehityksestä vastaavan ministerin päätös, jolla määrätään kyseisen kaatopaikan kunnostamisesta, on tehty 30.8.2023, eli aina jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen jatkumisen arvioinnin kannalta ratkaisevan ajankohdan jälkeen.

60 Kolmanneksi myöskään se Kroatian tasavallan argumentti, jonka mukaan sen lähestymistapa, jona on tarkastaa mahdollisuus käyttää kyseessä olevat kuonat uudelleen, on oikeutettu direktiivissä 2008/98 vahvistetun jätehierarkian nojalla, ei voi menestyä. Tällaisella argumentilla näet kierrettäisiin jäsenvaltioilla SEUT 260 artiklan 1 kohdan nojalla olevaa velvollisuutta toteuttaa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen toteavan unionin tuomioistuimen tuomion täytäntöönpanemiseksi tarvittavat toimenpiteet.

61 Komission moite, joka koskee direktiivin 2008/98 5 artiklan 1 kohdan rikkomista, on siis hyväksyttävä.

– *Direktiivin 2008/98 13 artiklan rikkomista koskeva moite*

62 Direktiivin 2008/98 13 artiklan mukaan ”jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jätehuolto tapahtuu vaarantamatta ihmisten terveyttä ja vahingoittamatta ympäristöä”.

63 Unionin tuomioistuin totesi tuomion komissio v. Kroatia tuomiolauselman 1 kohdan toisessa alakohdassa, että Kroatian tasavalta ei ole noudattanut direktiivin 2008/98 13 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole toteuttanut kaikkia tarvittavia toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että Biljane Donjen kaatopaikalle sijoitetuista jätteistä huolehditaan vaarantamatta ihmisten terveyttä ja vahingoittamatta ympäristöä.

64 Tuomion komissio v. Kroatia 59 ja 69 kohdasta ilmenee tältä osin, että Kroatian toimivaltaiset viranomaiset ovat jättäneet toteuttamatta tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että näistä jätteistä huolehditaan vaarantamatta ihmisten terveyttä ja vahingoittamatta ympäristöä, lähes seitsemän vuoden ajan, mikä merkitsee ”huomattavan pitkää aikaa”.

65 Tämän toteamuksen tehdäkseen unionin tuomioistuin palautti tuomion komissio v. Kroatia 55 ja 56 kohdassa mieleen oikeuskäytäntönsä, josta ilmenee, että ympäristön tila heikkenee huomattavasti pitkällä aikavälillä, jos toimivaltaiset viranomaiset eivät toteuta toimenpiteitä, kun kaatopaikalla on jätteitä, riippumatta siitä, minkä luonteisia jätteitä ne ovat. Kun tällainen ympäristön tilan heikkeneminen jatkuu pitkään toimivaltaisten viranomaisten puuttumatta asiaan, se voi osoittaa, että asianomainen jäsenvaltio on ylittänyt sille direktiivin 2008/98 13 artiklassa annetun harkintavallan.

66 Kroatian tasavallan 23.11.2021 antamassa vastauksessa viralliseen huomautukseen ja sen vastinekirjelmässä Kroatian tasavalta ei kuitenkaan kiistä sitä, että kyseessä olevat kuonat ovat edelleen olleet sijoitettuina Biljane Donjen kaatopaikalle virallisessa huomautuksessa vahvistetun määräajan päättymisajankohtana eli 23.11.2012 ja että kyseisen kaatopaikan kunnostaminen ei ollut vielä alkanut.

67 Tätä toteamusta ei voida kumota Kroatian tasavallan argumenteilla.

68 Ensinnäkään se kyseisen jäsenvaltion argumentti ei voi menestyä, jonka mukaan Kroatian viranomaiset ovat nimenomaan ihmisten terveyden ja ympäristön suojelemiseksi direktiivin 2008/98 merkityksellisten säännösten tavoitteen mukaisesti ryhtyneet toimiin taatakseen

ennakkoedellytykset Biljane Donjessa sijaitsevan kaatopaikan tehokkaammalle kunnostamiselle siten, että kyseessä olevien kuonien käyttäminen uudelleen rakentamiseen taataan. Tämän tuomion 65 kohdassa esitetyn oikeuskäytännön perusteella tällä argumentilla näet tuetaan komission moitetta, joka koskee kyseisen direktiivin 13 artiklan rikkomista, eikä kiistetä sitä.

69 Toiseksi Kroatian tasavallan vastinekirjelmässään esittämien täsmennysten mukaan ne asiantuntijalausunnon päätelmät, jotka ovat osoittaneet, että kyseessä olevia Biljane Donjen kaatopaikalle sijoitettuja kuonia ei voida käyttää rakentamismateriaalina, on esitetty 5.7.2022. Kroatian tasavallan kirjelmistä ilmenee myös, että kyseinen jäsenvaltio on päätellyt vasta sen jälkeen, kun kyseisen asiantuntijalausunnon päätelmät esitettiin, että koska kaikki mahdollisuudet käyttää kyseessä olevat kuonat uudelleen oli käytetty, kyseessä oleva kaatopaikka kunnostettaisiin. Sekä mainitun asiantuntijalausunnon päätelmät että sitäkin suuremmalla syyllä sen jälkeen toteutetut ja suunnitellut toimenpiteet, kun kaikki nämä kyseessä olevien kuonien uudelleen käyttöä koskevat mahdollisuudet oli käytetty, ovat virallisessa huomautuksessa vahvistetun määräajan päättymisen eli 23.11.2021 jälkeiseltä ajalta. Niillä ei siis ole merkitystä arvioitaessa kyseessä olevan jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen jatkumista.

70 Sen tämän tuomion 45 kohdassa mainitun, vuoden 2018 kesäkuussa laaditun Kroatian geologisen laitoksen kertomuksen osalta, jossa on todettu, että kyseessä oleva tilanne oli hyväksyttävä, kun otetaan huomioon analysoidut potentiaalisesti myrkylliset orgaaniset ja epäorgaaniset parametrit, on lisäksi riittävää todeta, että se on enintään valmisteleva toimenpide sen varmistamiseksi, että kyseessä olevat kuonat voidaan käyttää rakentamisessa sivutuotteena. Se ei siis sellaisenaan ole riittävä direktiivin 2008/98 13 artiklan noudattamisen varmistamiseksi.

71 Komission moite, joka koskee direktiivin 2008/98 13 artiklan rikkomista, on siis hyväksyttävä.

– *Direktiivin 2008/98 15 artiklan 1 kohdan rikkomista koskeva moite*

72 Direktiivin 15 artiklan 1 kohdan mukaan ”jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jätteen alkuperäinen tuottaja tai muu haltija huolehtii itse jätteen käsittelystä tai antaa jätteen käsittelyn kauppiaan tai jätteenkäsittelytoimia suorittavan laitoksen tai yrityksen, taikka yksityisen tai julkisen jätteiden kerääjän tehtäväksi”.

73 Tuomion komissio v. Kroatia tuomiolauselman 1 kohdan kolmannessa alakohdassa unionin tuomioistuin totesi, että Kroatian tasavalta ei ole noudattanut direktiivin 2008/98 15 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole toteuttanut tarvittavia toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että Biljane Donjen kaatopaikalle sijoitetun jätteen haltija käsittelee jätteen itse tai antaa jätteen käsittelyn kauppiaan, jätteenkäsittelytoimia suorittavan laitoksen tai yrityksen taikka julkisen tai yksityisen jätteiden kerääjän tehtäväksi.

74 Tuomion komissio v. Kroatia 68 ja 69 kohdasta ilmenee tältä osin, että tilanne, jossa kyseessä olevia kuonia, jotka ovat direktiivin 2008/98 3 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettua jätettä, ei ole käsitelty siitä lähtien, kun ne on sijoitettu Biljane Donjen kaatopaikalle vuoden 2010 toukokuussa, 18.11.2016 päivätyssä komission perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättymiseen saakka siten, että niiden kielteinen vaikutus ympäristöön vähenee, on voinut syntyä vain siitä syystä, ettei Kroatian tasavalta ole toteuttanut eikä täytäntöönpannut sitovia toimenpiteitä, joilla on tarkoitus saada mainitun jätteen alkuperäinen tuottaja tai haltija käsittelemään kyseisen jätteen itse tai turvautumaan tätä käsittelyä varten johonkin muuhun direktiivin 2008/98 15 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun henkilöön.

75 Unionin tuomioistuin muistutti lisäksi tuomion komissio v. Kroatia 70 kohdassa oikeuskäytännöstä, jonka mukaan yhtäältä kuntien on noudatettava direktiivin 2008/98 15 artiklan 1 kohdassa esitettyjä sääntöjä ja ne voidaan velvoittaa joko huolehtimaan itse niiden alueella sijaitsevista kaatopaikoista peräisin olevan jätteen käsittelystä tai antamaan tämän käsittelyn kauppiaan tai jätteenkäsittelytoimia suorittavan laitoksen tai yrityksen taikka yksityisen tai julkisen jätteiden kerääjän tehtäväksi ja toisaalta asianomaisen jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että kunnat noudattavat velvollisuuksiaan.

76 Kuten tämän tuomion 66 kohdasta ilmenee, nyt käsiteltävässä asiassa ei ole kiistetty sitä, että kyseessä olevat kuonat ovat edelleen olleet sijoitettuina Biljanan Donjen kaatopaikalle jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen jatkumisen arvioinnin kannalta ratkaisevana ajankohtana eli 23.11.2021 ja että kyseisen kaatopaikan kunnostamistyöt ovat olleet unionin tuomioistuimessa käydyn menettelyn kirjallisen vaiheen päättymisajankohtana vasta valmisteluvaiheessa. Tämän perusteella on pääteltävä, että tosiasiallinen tilanne, jonka johdosta unionin tuomioistuin on todennut direktiivin 2008/98 15 artiklan 1 kohdan rikkomisen, on säilynyt ennallaan 23.11.2021 saakka.

77 Koska Kroatian tasavallan esittämät argumentit direktiivin 2008/98 15 artiklan 1 kohdan rikkomista koskevan komission moitteen kiistämiseksi ovat päällekkäisiä kyseisen direktiivin 13 artiklan rikkomista koskevan moitteen tueksi esitettyjen argumenttien kanssa, ne on hylättävä samoista syistä, jotka on esitetty tämän tuomion 69 ja 70 kohdassa.

78 Komission moite, joka koskee direktiivin 2008/98 15 artiklan 1 kohdan rikkomista, on siis hyväksyttävä.

79 Kaiken edellä esitetyn perusteella on todettava, että Kroatian tasavalta ei ole noudattanut SEUT 260 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole toteuttanut kaikkia tuomion komissio v. Kroatia täytäntöönpanemiseksi tarvittavia toimenpiteitä.

### *Rahamääräiset seuraamukset*

#### *Asianosaisten lausumat*

80 Koska komissio katsoo, että Kroatian tasavalta ei ole toteuttanut tuomion komissio v. Kroatia täytäntöönpanemiseksi tarvittavia toimenpiteitä, se ehdottaa SEUT 260 artiklan 2 kohdan nojalla, että kyseinen jäsenvaltio velvoitetaan maksamaan sekä kiinteämääräinen hyvitys että uhkasakko.

81 Näiden rahamääräisten seuraamusten suuruuden vahvistamiseksi komissio nojautuu vuoden 2023 tiedonantoon. Komissio toteaa erityisesti, että kyseisten seuraamusten määrittämisen on perustuttava perustavanlaatuisiin perusteisiin, joita ovat rikkomisen vakavuus, sen kesto ja tarve varmistaa seuraamuksen varoittava vaikutus rikkomisen uusimisen estämiseksi.

82 Siltä osin kuin ensinnäkin on kyse rikkomisen vakavuudesta, komissio ehdottaa sovellettavaksi vakavuutta ilmaisevaa kerrointa 6 asteikolla 1–20, kun otetaan huomioon yhtäältä rikkomisen kohteena olevien unionin oikeuden sääntöjen merkitys ja toisaalta rikkomisesta aiheutuvat seuraukset yleisille ja erityisille eduille.

83 Komissio huomauttaa yhtäältä kyseessä olevan rikkomisen kohteena olevien unionin oikeuden sääntöjen merkityksestä, että direktiivillä 2008/98 suojellaan ympäristöä ja ihmisten terveyttä asianmukaisilla jätteiden huollon, hyödyntämisen ja kierrätyksen tekniikoilla luonnonvaroihin kohdistuvan paineen vähentämiseksi ja niiden käytön parantamiseksi. Ensinnäkin kyseisen direktiivin 5 artiklan 1 kohdassa todetaan tältä osin edellytykset, joiden on täytyttävä, jotta sellaisen tuotantoprosessin tuloksena syntynyttä ainetta tai esinettä, jonka ensisijaisena tavoitteena ei ole tämän aineen tai esineen valmistaminen, voidaan pitää sivutuotteena eikä jätteenä. Toiseksi kyseisen direktiivin 13 artiklassa jäsenvaltioille asetetaan toimintavelvollisuus toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että jätehuolto tapahtuu vaarantamatta ihmisten terveyttä, vahingoittamatta ympäristöä, vaarantamatta vesiä, ilmaa, maaperää, kasveja ja eläimiä ja vahingoittamatta maaseutua. Kolmanneksi kyseisen direktiivin 15 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että jätteen alkuperäinen tuottaja tai jätteen haltija huolehtii itse jätteen käsittelystä tai antaa jätteen käsittelyn kauppiaan tai jätteenkäsittelytoimia suorittavan laitoksen tai yrityksen taikka yksityisen tai julkisen jätteiden kerääjän tehtäväksi.

84 Komissio vetoaa toisaalta kyseessä olevalla rikkomisella yleisiin ja erityisiin etuihin olevien vaikutusten osalta kyseessä olevan rikkomisen vakavuuteen siltä osin kuin Kroatian tasavalta on jättänyt noudattamatta useita direktiiviin 2008/98 perustuvia perusvelvollisuuksia, joiden noudattaminen on ennakkoedellytys ympäristövahinkojen ja ihmisten terveyden vaarantumisen välttämiselle ja kiertotalouspolitiikan tavoitteiden saavuttamiselle.

85 Komission mukaan tuomio komissio v. Kroatia on annettu direktiivissä 2008/98 säädettyjä perusvelvollisuuksia koskevan vakiintunen oikeuskäytännön puitteissa, mitä on pidettävä raskauttavana seikkana rikkomisen vakavuutta arvioitaessa.

86 Komissio täsmentää lisäksi, että kyseessä oleva kaatopaikka sijaitsee Biljane Donjen kylässä, joka kuuluu hallinnollisesti Benkovacin kaupunkiin, jossa on noin 10 000 asukasta, ja sinne on sijoitettu vuodesta 2010 lähtien noin 140 000 tonnia ferromangaanin ja ferropiimangaanin jäämiä maidonjalostuksesta suoraan maaperään alle 50 metrin päähän asutuksesta. Koska tässä tuomiossa on todettu, että kyseessä olevan jätteen sijoittaminen kaatopaikalle on vastoin velvollisuutta varmistaa jätteiden sijoittaminen vaarantamatta ihmisten terveyttä ja vahingoittamatta ympäristöä, kyseisen tuomion täytäntöönpanon laiminlyöminen on omiaan aiheuttamaan vakavaa ja korjaamatonta vahinkoa ihmisten terveydelle ja ympäristölle. Komissio toteaa niin ikään unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön nojautuen, että jätteiden kertyminen merkitsee jo ennen kuin niistä tulee terveydelle vaarallisia jätteitä vaaraa ympäristölle, kun otetaan huomioon muun muassa alueiden tai kaatopaikkojen rajallinen kapasiteetti niiden vastaanottamiseen, joten mainitun tuomion täytäntöönpanon laiminlyömisen johdosta moitittu toiminta on sitäkin vakavampaa. Laittoman kaatopaikan olemassaolo voi komission mukaan lisäksi myös aiheuttaa taloudellisia vahinkoja tai muita vahinkoja yksityisille ja taloudellisille toimijoille.

87 Komissio katsoo, että vaikka nyt käsiteltävässä asiassa on kyse direktiivin 2008/98 huonoa soveltamista koskevasta erityistapauksesta, on otettava huomioon se, että kyseisen direktiivin rikkomiset ja siis näistä rikkomisista aiheutuvat kielteiset vaikutukset ovat jatkuneet pitkään.

88 Sen mukaan on lisäksi otettava huomioon rikkomisen luonne ja erityisesti se, että sen sijaan, että Kroatian tasavalta noudattaisi direktiivin 2008/98 mukaisia velvoitteita, kuten sitä edellytetään tekemään tuomiossa komissio v. Kroatia, se on jatkanut unionin oikeuden virheellistä soveltamista neljän vuoden ajan kyseisen tuomion julistamisen jälkeen ja yli kymmenen vuoden ajan kyseessä olevien jätteiden kaatopaikalle sijoittamisen jälkeen.

89 Siltä osin kuin toiseksi on kyse rikkomisen kestosta, komissio toteaa, että vuoden 2023 tiedonannon 3.3 kohdan mukaan rikkomisen kestoa ilmaisevan kertoimen arvo vaihtelee asteikolla 1–3 ja sen laskentaperusteena käytetään suhdetta 0,10/kuukausi alkaen päivästä, jona ensimmäinen rikkomisen toteava unionin tuomioistuimen tuomio annettiin. Nyt käsiteltävässä asiassa on kulunut 45 kuukautta siitä, kun tuomio komissio v. Kroatia julistettiin 2.5.2019, siihen, kun komissio päätti 15.2.2023 saattaa asian unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi. Komissio ehdottaa näin ollen sovellettavaksi kyseessä olevan rikkomisen kestoa ilmaisevaa kerrointa 3.

90 Siltä osin kuin kolmanneksi on kyse tarpeesta varmistaa seuraamuksen ehkäisevä vaikutus asianomaisen jäsenvaltion maksukyvyn perusteella, komissio täsmentää, että vuoden 2023 tiedonannon 3.4 kohdan mukaan tämän varoittava vaikutus otetaan huomioon kertoimella n, joka on Kroatian tasavallan osalta 0,14.

91 Tämän johdosta yhtäältä komissio ehdottaa, että päiväkohtainen määrä kiinteämääräisen hyvityksen laskemiseksi on 840 euroa, ja se saadaan kertomalla kiinteämääräisen hyvityksen vakiomäärä, joka on vuoden 2023 tiedonannon liitteessä I olevan 2 kohdan mukaan 1 000 euroa, vakavuutta ilmentävällä kertoimella 6 ja kertoimella n, joka on 0,14. Kyseisen tiedonannon 4.2.1 kohdan mukaan tämä päiväkohtainen kiinteämääräinen hyvitys on kerrottava niiden päivien lukumäärällä, joina rikkominen on jatkunut. Komissio esittää, että näin saadun kiinteämääräisen hyvityksen maksamiselle on asetettava se edellytys, että kyseinen hyvitys on yli 392 000 euroa, joka on sen kiinteämääräisen hyvityksen vähimmäismäärä, joka on vahvistettu Kroatian tasavallan osalta kyseisessä liitteessä I olevassa 5 kohdassa.

92 Toisaalta komissio ehdottaa sovellettavaksi 7 560 euron suuruista päiväkohtaista uhkasakkoa, joka saadaan kertomalla vuoden 2023 tiedonannon liitteessä I olevassa 1 kohdassa vahvistetun uhkasakon kiinteä vakiomäärä, joka on 3 000 euroa päivältä, rikkomisen vakavuutta ilmaisevalla kertoimella 6, rikkomisen kestoa ilmaisevalla kertoimella 3 sekä kertoimella n, joka on 0,14.

93 Kroatian tasavalta riitauttaa komission ehdottaman kiinteämääräisen hyvityksen laskentamenetelmän, ja se vaatii siinä tilanteessa, että unionin tuomioistuin päättäisi määrätä yhden kiinteämääräisen hyvityksen, että unionin tuomioistuin ei ota tämän hyvityksen määrän laskemisen perustaksi tuomion komissio v. Kroatia julistamispäivää vaan myöhemmän ajankohdan, jolla otetaan huomioon kohtuullinen aika kyseisen tuomion täytäntöönpanemiseksi. Kiinteämääräisen hyvityksen määrä on sen mukaan vahvistettava joka tapauksessa ehdotettua huomattavasti pienemmäksi.

94 Kroatian tasavalta katsoo ensinnäkin kyseessä olevan rikkomisen vakavuutta ilmaisevan kertoimen osalta, että tämä kerroin olisi vahvistettava huomattavaksi pienemmäksi kuin ehdotettu rikkomisen vakavuutta ilmaiseva kerroin 6.

95 Kyseinen jäsenvaltio väittää, että Euroopan unionin ympäristöpolitiikan tavoitteista tietoisena se suosii direktiivin 2008/98 tavoitteiden mukaisesti jatkuvasti ratkaisuja, joilla on paras kokonaisvaikutus ympäristöön, ja että se on saattanut kyseisen direktiivin täysimääräisesti osaksi kansallista säännöstöään.

96 Kroatian tasavalta huomauttaa erityisesti niistä vaikutuksista, joita tuomion komissio v. Kroatia täytäntöönpanon laiminlyönnillä on yleisiin ja erityisiin etuihin, että Biljane Donjen kaatopaikalla tehdyt analyysit eivät ole tuoneet esiin välitöntä vaaraa ihmisten elämälle ja terveydelle tai

ympäristölle kyseessä olevien kuonien sijoituspaikassa ja sen läheisyydessä, ja toteaa vielä, että komission väitteet, jotka liittyvät yksityisille ja taloudellisille toimijoille aiheutuvien taloudellisten vahinkojen ja muiden vahinkojen vaaraan, ovat yleisiä eikä niitä ole tuettu todistein.

97 Kroatian tasavalta vaatii lisäksi, että unionin tuomioistuin ottaa huomioon sen, että kyseessä oleva rikkominen koskee vain Biljane Donjen kaatopaikkaa, että tuomio komissio v. Kroatia on ensimmäinen ja ainoa tuomio, jonka unionin tuomioistuin on antanut Kroatian tasavaltaa vastaan sille unionin oikeuden mukaan kuuluvien velvoitteiden noudattamatta jättämisen osalta, ja että kyse on ensimmäisestä kyseistä jäsenvaltiota vastaan SEUT 260 artiklan 2 kohdan nojalla vireille pannusta menettelystä.

98 Kroatian tasavalta katsoo toiseksi kyseessä olevan rikkomisen kestoa ilmaisevan kertoimen osalta, että kyseinen kerroin on vahvistettava pienemmäksi.

99 Kroatian tasavalta vetoaa ennalta-arvaamattomiin seikkoihin, jotka ovat tulleet esiin luotaessa edellytykset, jotka ovat tarpeen jätteistä huolehtimiseksi Biljane Donjen kaatopaikalla ja tuomion komissio v. Kroatia täytäntöönpanemiseksi. Yhtäältä suunniteltuja toimia ei ole covid-19-pandemian johdosta vuosina 2020–2022 toteutettujen rajoittavien toimenpiteiden vuoksi ollut mahdollista toteuttaa asetetuissa määräajoissa. Toisaalta kyseinen jäsenvaltio toteaa, että sen alueella on ollut vuoden 2020 maalis- ja joulukuussa useita tuhoisia maanjäristyksiä ja että aluesuunnittelusta, rakentamisesta ja julkisista varoista vastaavan ministeriön (Kroatia), jonka tehtävänä on ollut toteuttaa kyseessä olevien kuonien mahdollista uudelleenkäyttöä koskevat tutkimustoimet, on nopeasti pitänyt siirtää suurin osa kapasiteetistaan ensisijaisiin jälleenrakennus- ja asumisohjelmiin, mikä on vaikeuttanut toimien toteuttamista tuomion komissio v. Kroatia täytäntöönpanemiseksi.

100 Kroatian tasavallan mukaan on lisäksi otettava huomioon se, että sen viranomaiset ovat koko rikkomisen keston ajan olleet komission yksiköiden käytettävissä kaikkien tuomion komissio v. Kroatia täytäntöönpanoon liittyvien tietojen toimittamiseksi ja ne ovat siis toimineet vilpittömässä mielessä ja vilpittömän yhteistyön periaatetta täysimääräisesti noudattaen.

101 Kroatian tasavalta toteaa kolmanneksi maksukyvystään, että tämän tuomion 99 kohdassa tarkoitetuilla poikkeuksellisilla seikoilla on ollut kielteisiä vaikutuksia sitä koskeviin taloudellisiin indikaattoreihin ja erityisesti sen BKT:n kasvuun. Kyseisessä jäsenvaltiossa havaittu inflaatiovauhti on lisäksi kiihtynyt huomattavasti vuoden 2021 lopusta lähtien.

102 Uhkasakon määräämistä koskevan vaatimuksen osalta Kroatian tasavalta väittää toteuttaneensa tuomion komissio v. Kroatia täytäntöönpanemiseksi tarvittavat toimenpiteet. Se on näet yksiselitteisesti vahvistanut viimeistään vuosia 2023–2028 koskevan jätehuoltosuunnitelman ja Biljane Donjen kaatopaikan kunnostamisesta 24.8.2023 annetun Kroatian hallituksen päätöslauselman hyväksymisen yhteydessä aikomuksensa kunnostaa kyseinen kaatopaikka. Kyseinen jäsenvaltio toteaa vielä liittäneensä vastinekirjelmäänsä toimenpiteet, joiden täytäntöönpanoa se jatkaa kyseessä olevien jätteiden lopulliseen loppukäsittelyyn asti.

103 Kroatian tasavalta katsoo näin ollen, ettei uhkasakon määrittäminen ole tarpeen nyt käsiteltävässä asiassa. Toissijaisesti siinä tilanteessa, että unionin tuomioistuin päättäisi määrätä uhkasakon, kyseinen jäsenvaltio vaatii unionin tuomioistuinta vahvistamaan uhkasakon määrän selvästi komission ehdottamaa määrää pienemmäksi.

104 Erityisesti uhkasakon jaksottamisen osalta Kroatian tasavalta vaatii unionin tuomioistuinta vahvistamaan uhkasakon, joka lasketaan kuuden kuukauden jaksoilta, alentamalla kuhunkin näihin ajanjaksoihin liittyvää kokonaismäärää kaatopaikan kunnostamisen toteuttamisessa saavutetun edistyksen perusteella.

*Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta*

105 Aluksi on palautettava mieleen, että SEUT 260 artiklan 2 kohdassa määrätyn menettelyn päämääränä on kannustaa velvoitteensa laiminlyönyttä jäsenvaltiota panemaan täytäntöön jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskeva tuomio ja siten varmistaa unionin oikeuden tehokas soveltaminen ja että molemmilla tässä määräyksessä määrätyillä toimenpiteillä eli uhkasakolla ja kiinteämääräisellä hyvityksellä pyritään tähän samaan päämäärään (tuomio 13.6.2024, komissio v. Unkari (Kansainvälisen suojelun hakijoiden vastaanotto II), C-123/22, EU:C:2024:493, 96 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

106 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan uhkasakon ja kiinteämääräisen hyvityksen soveltaminen riippuu siitä, miten kullakin niistä voidaan saavuttaa tavoiteltu päämäärä käsiteltävän asian olosuhteissa, eikä siis ole poissuljettua turvautua määrättyihin kahteen erityyppiseen seuraamukseen (tuomio 17.9.2015, komissio v. Italia, C-367/14, EU:C:2015:611, 114 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

107 Kun uhkasakon määrääminen tuntuu erityisen soveliaalta jäsenvaltion kannustamiseksi lopettamaan mahdollisimman pian sellainen jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen, jolla olisi taipumus jatkua ilman tällaista toimenpidettä, kiinteämääräisen hyvityksen määrääminen puolestaan riippuu enemmän niiden seurausten arvioinnista, joita asianomaisen jäsenvaltion velvoitteiden täytäntöönpanon laiminlyönnistä aiheutuu yksityisille ja yleisille eduille, erityisesti silloin, kun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen on jatkunut pitkään sen tuomion jälkeen, jossa se alun perin todettiin (tuomio 17.9.2015, komissio v. Italia, C-367/14, EU:C:2015:611, 115 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

108 Unionin tuomioistuin on siis sille kyseessä olevalla alalla myönnettyä harkintavaltaa käyttäessään toimivaltainen määräämään kumulatiivisesti uhkasakon ja kiinteämääräisen hyvityksen (tuomio 17.9.2015, komissio v. Italia, C-367/14, EU:C:2015:611, 116 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

109 Unionin tuomioistuimen on päätettävä kussakin asiassa sen käsiteltäväksi saatettuun tapaukseen liittyvien olosuhteiden perusteella ja sen mukaisesti, minkä verran sen mielestä tarvitaan taivuttelua ja ennaltaehkäisevyyttä, niistä rahamääräisistä seuraamuksista, jotka ovat asianmukaisia muun muassa vastaavien unionin oikeuden rikkomisten toistumisen ehkäisemiseksi (tuomio 13.6.2024, komissio v. Unkari (Kansainvälisen suojelun hakijoiden vastaanotto II), C-123/22, EU:C:2024:493, 97 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

110 Komission ehdotukset eivät siis voi sitoa unionin tuomioistuinta vaan ne ovat vain hyödyllinen viiteperusta. Myöskään komission tiedonantoihin sisältyvien kaltaiset suuntaviivat eivät sido unionin tuomioistuinta, vaan ne palvelevat avoimuuden, ennustettavuuden ja oikeusvarmuuden toteutumista kyseisen toimielimen toiminnassa (tuomio 12.3.2020, komissio v. Italia (Sardinian hotellialalle myönnetyt sääntöjenvastaiset tuet), C-576/18, EU:C:2020:202, 136 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

– *Kiinteämääräinen hyvitys*

111 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kiinteämääräisen hyvityksen maksamiseen velvoittaminen ja hyvityksen mahdollisen määrän vahvistaminen on tehtävä kussakin yksittäistapauksessa kaikkien niiden asian kannalta merkityksellisten seikkojen perusteella, jotka liittyvät sekä todetun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen piirteisiin että sen jäsenvaltion asenteeseen, jota SEUT 260 artiklan nojalla aloitettu menettely koskee. Kyseisellä artiklalla annetaan tältä osin unionin tuomioistuimelle laaja harkintavalta päättää tällaisen seuraamuksen määräämisestä tai määräämättä jättämisestä ja määrittää tarvittaessa sen suuruus (tuomio 13.6.2024, komissio v. Unkari (Kansainvälisen suojelun hakijoiden vastaanotto II), C-123/22, EU:C:2024:493, 98 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

112 Nyt käsiteltävässä asiassa todettuun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämiseen johtaneiden oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen perusteella unionin tuomioistuin katsoo, että se, että vastaavanlaisten unionin oikeuden rikkomisten toistuminen tulevaisuudessa ehkäistään tehokkaasti, voi edellyttää kiinteämääräisen hyvityksen määräämisen kaltaisen varoittavan toimenpiteen toteuttamista.

113 Tämän perusteella on otettava erityisesti huomioon se, että Kroatian tasavalta ei ole edistynyt merkittävästi oikeudenkäyntiä edeltäneen menettelyn aikana eikä myöskään unionin tuomioistuimessa vireillä olevan menettelyn aikana tuomion komissio v. Kroatia täysimääräisen täytäntöönpanon varmistamisessa ja että – kuten tämän tuomion 59 kohdasta ilmenee – Kroatian hallitus on vasta nyt käsiteltävän kanteen nostamisen jälkeen tehnyt päätöksen Biljane Donjen kaatopaikan kunnostamisesta. Kyseinen jäsenvaltio ei myöskään ole kiistänyt sitä, että unionin tuomioistuimessa käydyn menettelyn kirjallisen vaiheen päättymisajankohtana kyseessä olevat jätteet ovat olleet sijoitettuina edelleen samalla tavalla samalle kaatopaikalle ja että kyseisenä ajankohtana kunnostustyöt olivat vasta valmisteluvaiheessa.

114 Näin ollen unionin tuomioistuimen on harkintavaltaansa käyttäessään vahvistettava kiinteämääräisen hyvityksen määrä siten, että se on yhtäältä asianmukainen olosuhteiden kannalta ja toisaalta oikeassa suhteessa sekä todettuun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämiseen että asianomaisen jäsenvaltion maksukykyyn. Merkityksellisiin tekijöihin kuuluvat tältä osin muun muassa todetun rikkomisen vakavuuden, sen ajanjakson pituuden, jona rikkominen on jatkunut sen toteavan tuomion julistamispäivästä alkaen, sekä kyseessä olevan jäsenvaltion maksukyvyn kaltaiset seikat (tuomio 28.9.2023, komissio v. Yhdistynyt kuningaskunta (Dieselöljyn veromerkintä), C-692/20, EU:C:2023:707, 96 kohta).

115 Ensinnäkin on muistutettava nyt käsiteltävän kanteen kohteena olevan jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen kestosta, että sitä on arvioitava ottamalla huomioon ajankohta, jolloin unionin tuomioistuin arvioi tosiseikkoja, eikä ajankohtaa, jolloin komissio on saattanut asian sen käsiteltäväksi (ks. vastaavasti tuomio 12.11.2019, komissio v. Irlanti (Derrybrienin tuulivoimala), C-261/18, EU:C:2019:955, 122 kohta).

116 Kuten tämän tuomion 113 kohdasta ilmenee, moitittu jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen ei ollut vielä päättynyt sinä ajankohtana, jolloin unionin tuomioistuin tutki tosiseikat. On siis katsottava, että tämä jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen on jatkunut päivämäärästä 2.5.2019, jolloin tuomio komissio v. Kroatia julistettiin, eli lähes kuuden vuoden ajan, mitä on pidettävä huomattavana kestona (ks. analogisesti tuomio 20.1.2022, komissio v. Kreikka (Valtiontuen takaisinperintä – Ferronikkeli), C-51/20, EU:C:2022:36, 106 kohta).

117 Toiseksi on todettava rikkomisen vakavuudesta, että velvollisuus huolehtia jätteistä vaarantamatta ihmisten terveyttä ja aiheuttamatta vahinkoa ympäristölle kuuluu unionin ympäristöpolitiikan, sellaisena kuin se ilmenee SEUT 191 artiklasta, tavoitteisiin (tuomio 16.7.2015, komissio v. Italia, C-653/13, EU:C:2015:478, 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Erityisesti direktiivin 2008/98 5, 13 ja 15 artiklasta on todettava, että niissä säädetään, kuten komissio on kirjelmissään huomauttanut, perusvelvollisuuksista kyseisen direktiivin tavoitteen saavuttamiseksi eli ympäristön ja ihmisten terveyden suojelun varmistamiseksi muun muassa ehkäisemällä tai vähentämällä jätteen syntymisen ja jätehuollon aiheuttamia haittavaikutuksia.

118 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee lisäksi, että ympäristön tila heikkenee väistämättä, kun kaatopaikalla on jätteitä, riippumatta siitä, minkä luonteisia jätteitä ne ovat, eikä sillä ole merkitystä, että nämä jätteet eivät ole vaarallisia eivätkä myrkyllisiä, ja että jätteiden kertyminen on vaaraksi ympäristölle jo ennen kuin niistä aiheutuu vaaraa terveydelle (tuomio komissio v. Kroatia, 62 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Unionin tuomioistuin on myös katsonut, että rikkomista on pidettävä erityisen vakavana, kun rikkominen ja erityisesti unionin tuomioistuimen antaman tuomion täytäntöönpanon laiminlyönti ovat omiaan aiheuttamaan vahinkoa ympäristölle ja vaarantamaan ihmisten terveyden (tuomio 14.12.2023, komissio v. Romania (Kaatopaikkojen käytöstä poistaminen), C-109/22, EU:C:2023:991, 61 kohta).

119 Todettua jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä on pidettävä nyt käsiteltävässä asiassa näin ollen erityisen vakavana.

120 Tätä jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä on pidettävä entistä vakavampana siitä syystä, että tuomio komissio v. Kroatia koskee direktiivissä 2008/98 säädettyjä perusvelvollisuuksia ja että Kroatian tasavalta on vastoin niitä SEUT 260 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteita, jotka jäsenvaltioilla on toteuttaa asianomaisen unionin tuomioistuimen tuomion täytäntöönpanemiseksi tarvittavat toimenpiteet, asettanut tuomion komissio v. Kroatia täytäntöönpanon riippuvaiseksi kyseessä olevien kuonien ominaisuuksia koskevan asiantuntijalausunnon päätelmien tuloksista kyseisessä tuomiossa esitettyjen päätelmien vastaisesti. Lisäksi on pidettävä raskauttavana seikkana sitä, että nämä kuonat, joiden paino on noin 140 000 tonnia ja joiden kokonaistilavuus oli yli 76 000 $m^3$, ovat edelleen olleet perusteettomasti sijoitettuina jo pitkään Biljane Donjen kylään asutuksen läheisyyteen ilman toimivaltaisten kansallisten viranomaisten merkittävää puuttumista asiaan, ja sitä, että kyseisen jäsenvaltion mainitsemissa asiantuntijalausunnoissa on osoitettu, että kyseessä olevat kuonat merkitsevät haitallisten aineiden päästöjen vaaraa, ne sisältävät vaarallisia aineita ja niiden radioaktiivisuus ylittää sallitun tason. Kyseessä olevan jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen vakavuuden osalta on myös otettava huomioon se, ettei kyseinen jäsenvaltio ole suunnitellut noudattavansa täysimääräisesti direktiivin 2008/98 vaatimuksia ennen vuoden 2025 elokuuta eli noin 12 vuotta sen jälkeen, kun siihen on alettu soveltaa kyseisestä direktiivistä johtuvia velvoitteita sen liityttyä unioniin, mikä on erityisen pitkä ajanjakso (ks. analogisesti tuomio 14.12.2023, komissio v. Romania (Kaatopaikkojen käytöstä poistaminen), C-109/22, EU:C:2023:991, 64 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

121 Kroatian tasavallan argumenteista, jotka se on esittänyt kyseessä olevan rikkomisen vakavuutta ilmaisevan kertoimen pienentämistä koskevan vaatimuksensa tueksi, on todettava ensinnäkin, että sitä, että kyseinen jäsenvaltio väittää saattaneensa direktiivin 2008/98 kokonaisuudessaan osaksi oikeusjärjestystään, ei voida ottaa huomioon lieventävänä seikkana, koska nyt vireillä olevan menettelyn kohteena ei ole se, ettei kyseistä direktiiviä ole saatettu osaksi kansallista oikeusjärjestystä, vaan se, ettei kyseisen direktiivin mukaisten velvoitteiden noudattamatta jättämisen toteavaa unionin tuomioistuimen tuomiota ole täytäntöönpantu.

122 Kun toiseksi otetaan huomioon ne riskit, joita kyseessä oleva rikkominen merkitsee tämän tuomion 117 ja 118 kohdassa tarkoitetun oikeuskäytännön perusteella kyseessä oleville merkittäville julkisille eduille, jotka liittyvät ympäristön suojeluun ja ihmisten terveyteen, kyseessä olevan rikkomisen vakavuutta ei voida arvioida lievemmin sen johdosta, etteivät Kroatian viranomaisten hankkimat analyysit ole tuoneet esiin mitään välitöntä vaaraa ihmisten elämälle ja terveydelle tai ympäristölle Biljane Donjessa sijaitsevassa kaatopaikassa ja sen läheisyydessä, eikä sen johdosta, ettei yksityisille ja taloudellisille toimijoille ole aiheutunut mitään taloudellista vahinkoa tai muuta vahinkoa.

123 Kolmanneksi pitää tosin paikkansa, että kyseessä oleva rikkominen, jossa on kyse tuomion komissio v. Kroatia täytäntöönpanon laiminlyönnistä, koskee ainoastaan Biljane Donjen kaatopaikkaa. Tätä seikkaa on kuitenkin punnittava yhtäältä suhteessa siihen, ettei kyseinen jäsenvaltio ole edistynyt mitenkään merkittävästi kyseisen tuomion täytäntöönpanossa kyseisen kaatopaikan osalta siitä lähtien, kun ensimmäinen jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskeva menettely pantiin vireille unionin tuomioistuimessa, siihen saakka, kunnes unionin tuomioistuin tutki tosiseikat. Se vahinko, joka edelleen aiheutuu ihmisten terveydelle ja ympäristölle moititun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen vuoksi, on siis yhtä merkittävää kuin tuomiossa komissio v. Kroatia todetusta alkuperäisestä jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisestä aiheutunut vahinko (ks. analogisesti tuomio 2.12.2014, komissio v. Kreikka, C-378/13, EU:C:2014:2405, 56 kohta). Toisaalta Kroatian tasavallan kirjelmistä ilmenee, että tuomion komissio v. Kroatia julistamisesta huolimatta kyseinen jäsenvaltio on jättänyt edelleen huomiotta sen, että kyseessä olevat kuonat ovat jätettä eivätkä sivutuotteita, mikä on vastoin unionin tuomioistuimen mainitussa tuomiossa esittämää luonnehdintaa.

124 Neljänneksi on niin, että vaikka onkin mahdollista, että Kroatian tasavallan esiin tuomat covid-19-pandemiaan ja vuoden 2020 maalis- ja joulukuussa tapahtuneisiin maanjäristyksiin liittyvät seikat, jotka on mainittu tämän tuomion 99 kohdassa, ovat voineet aiheuttaa tiettyä viivästystä tuomion komissio v. Kroatia täytäntöönpanossa, näiden tapahtumien ajankohtana ja myöhemminkin vuoden 2023 elokuuhun saakka toteutetut tai suunnitellut toimenpiteet on toteutettu tai suunniteltu tarkoituksena tutkia mahdollisuutta käyttää kyseessä olevat kuonat uudelleen, mikä on johtanut kyseisessä tuomiossa todettujen jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisten jatkumiseen. Nämä erityiset seikat eivät siis voi vaikuttaa kyseessä olevan rikkomisen vakavuuden arviointiin.

125 Viidenneksi on huomautettava, että kun otetaan huomioon tuomion komissio v. Kroatia julistamisen jälkeen toteutetut eri toimenpiteet, Kroatian tasavalta on jatkanut samaa kyseiseen tuomioon johtanutta toimintaa, koska se on sallinut pitkään sen, että Biljane Donjen kaatopaikalle sijoitetaan erittäin suuri määrä kyseessä olevia kuonia, koska on ollut mahdollista, että näitä kuonia käytetään rakennusmateriaaleina, vaikka tällainen käyttö on ollut epävarmaa. Näin ollen sitä, että kyseinen jäsenvaltio on tehnyt yhteistyötä komission yksiköiden kanssa nyt vireillä olevassa menettelyssä, ei voida pitää lieventävänä seikkana.

126 Lieventävänä seikkana on kuitenkin otettava huomioon se, että tuomio komissio v. Kroatia on ensimmäinen tuomio, jonka unionin tuomioistuin on antanut Kroatian tasavaltaa vastaan SEUT 258 artiklan nojalla, ja että nyt vireillä oleva menettely on myös ensimmäinen SEUT 260 artiklan 2 kohdan nojalla kyseistä jäsenvaltiota vastaan vireille pantu menettely, vaikka kyseinen jäsenvaltio on liittynyt unioniin melko hiljattain (ks. vastaavasti tuomio 30.5.2013, komissio v. Ruotsi, C-270/11, EU:C:2013:339, 55 kohta ja tuomio 14.12.2023, komissio v. Romania (Kaatopaikkojen käytöstä poistaminen), C-109/22, EU:C:2023:991, 63 kohta).

127 Kolmanneksi on todettava Kroatian tasavallan maksukyvystä, että komissio on ehdottanut jäsenvaltioiden keskimääräiseen BKT:hen suhteutetun kyseisen jäsenvaltion BKT:n huomioon ottamista kahden kolmasosan painoarvolla sekä jäsenvaltioiden keskimääräiseen asukaslukuun suhteutetun kyseisen jäsenvaltion asukasluvun huomioon ottamista demografisena perusteena yhden kolmasosan painoarvolla vuoden 2023 tiedonannon 3.4 ja 4.2 kohdan mukaisesti.

128 Unionin tuomioistuimen viimeaikaisesta oikeuskäytännöstä ilmenee tältä osin, että asianomaisen jäsenvaltion maksukyvyn määrittämiseksi kertoimen n, joka kuvaa kyseisen jäsenvaltion maksukykyä suhteessa muiden jäsenvaltioiden maksukykyyn, laskentamenetelmään ei voida sisällyttää demografisen perusteen huomioon ottamista vuoden 2023 tiedonannon 3.4 ja 4.2 kohdassa vahvistettujen yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti (tuomio 25.4.2024, komissio v. Puola (Väärinkäytösten ilmoittajista annettu direktiivi), C-147/23, EU:C:2024:346, 86 kohta).

129 Kroatian tasavallan maksukyvyn määrittämiseksi on siis nojauduttava sen BKT:hen pääasiallisena tekijänä ottamatta huomioon kyseisen jäsenvaltion asukaslukua. Lisäksi on otettava huomioon Kroatian tasavallan argumentit, jotka koskevat Kroatiassa kyseessä olevan rikkomisen aikana vallinneiden merkityksellisten taloudellisten indikaattorien epäsuotuisaa kehitystä. Näin ollen on otettava huomioon myös kyseisen jäsenvaltion BKT:n viimeaikainen kehitys, sellaisena kuin se on ajankohtana, jolloin unionin tuomioistuin tutkii asian tosiseikat (tuomio 13.6.2024, komissio v. Unkari (Kansainvälisen suojelun hakijoiden vastaanotto II), C-123/22, EU:C:2024:493, 131 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

130 Edellä esitetyn perusteella unionin tuomioistuin katsoo tarkoituksenmukaiseksi määrätä 1 000 000 euron suuruisen kiinteämääräisen hyvityksen.

– *Uhkasakko*

131 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan uhkasakon määrääminen on lähtökohtaisesti perusteltua ainoastaan siltä osin kuin aikaisemman tuomion täytäntöönpanon laiminlyönnistä johtuva jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen jatkuu siihen saakka, kun unionin tuomioistuin tutkii asian tosiseikat (tuomio 13.6.2024, komissio v. Unkari (Kansainvälisen suojelun hakijoiden vastaanotto II), C-123/22, EU:C:2024:493, 135 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

132 Kuten tämän tuomion 116 kohdassa on todettu, nyt käsiteltävässä asiassa todettu jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen on jatkunut siihen saakka, kun unionin tuomioistuin on tutkinut nyt käsiteltävän asian tosiseikat.

133 Tässä tilanteessa Kroatian tasavallan velvoittaminen maksamaan uhkasakko on asianmukainen taloudellinen keino kannustaa kyseistä jäsenvaltiota toteuttamaan toimenpiteet, jotka ovat tarpeen todetun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen lopettamiseksi sekä tuomion komissio v. Kroatia täysimääräisen täytäntöönpanon varmistamiseksi.

134 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee tältä osin, että tämä uhkasakko on tuomittava sen mukaisesti, minkä verran tarvitaan taivuttelua, jotta asianomainen jäsenvaltio muuttaa toimintaansa ja lopettaa moititun toiminnan (tuomio 13.6.2024, komissio v. Unkari (Kansainvälisen suojelun hakijoiden vastaanotto II), C-123/22, EU:C:2024:493, 138 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

135 Unionin tuomioistuimen on asiaa koskevaa harkintavaltaansa käyttäessään vahvistettava kyseinen uhkasakko siten, että se yhtäältä on mukautettu olosuhteisiin ja toisaalta on oikeassa suhteessa sekä todettuun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämiseen että asianomaisen jäsenvaltion maksukykyyn (tuomio 13.6.2024, komissio v. Unkari (Kansainvälisen suojelun hakijoiden vastaanotto II), C-123/22, EU:C:2024:493, 139 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

136 Uhkasakon määrän vahvistamiseksi peruskriteerit, jotka on otettava huomioon, jotta varmistetaan uhkasakon pakottava luonne unionin oikeuden yhtenäisen ja tosiasiallisen soveltamisen takaamiseksi, ovat lähtökohtaisesti rikkomisten vakavuus, niiden kesto ja kyseessä olevan jäsenvaltion maksukyky. Näiden kriteerien soveltamisessa on otettava erityisesti huomioon seuraukset, joita asianomaisen jäsenvaltion velvoitteiden täytäntöönpanon laiminlyönnistä aiheutuu yksityisille ja julkisille eduille, ja se, miten kiireellisesti kyseisen jäsenvaltion on noudatettava velvoitteitaan (tuomio 13.6.2024, komissio v. Unkari (Kansainvälisen suojelun hakijoiden vastaanotto II), C-123/22, EU:C:2024:493, 141 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

137 Nyt käsiteltävässä asiassa huomioon otettavat seikat käyvät ilmi erityisesti tämän tuomion 116–122 ja 124–129 kohdassa esitetyistä perusteluista, jotka liittyvät kyseessä olevan rikkomisen vakavuuteen ja kestoon sekä Kroatian tasavallan maksukykyyn. Lisäksi on otettava huomioon se, että kyseisen jäsenvaltion ennusteiden mukaan kyseessä olevien jätteiden täydellistä loppukäsittelyä ei saada päätökseen ennen vuoden 2025 elokuuta eli noin 15 vuotta sen jälkeen, kun jätteet sijoitettiin Biljane Donjen kaatopaikalle.

138 Lopuksi on todettava, ettei Kroatian tasavallan vaatimusta, joka koskee sellaisen alenevan uhkasakon määräämistä, joka lasketaan puolivuosittain, voida hyväksyä. Koska todettu jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen koskee yhtä ainoaa kaatopaikkaa, ympäristölle ja ihmisten terveydelle aiheutuva vähäisempi vahinko voidaan todeta vasta sen jälkeen, kun kyseinen jäsenvaltio on pannut tuomion komissio v. Kroatia täysimääräisesti täytäntöön.

139 Edellä esitetyn perusteella Kroatian tasavalta on velvoitettava maksamaan komissiolle 6 500 euron suuruinen uhkasakko kultakin päivältä, jolla tuomion komissio v. Kroatia noudattamisen edellyttämien toimenpiteiden toteuttaminen viivästyy, tämän tuomion julistamispäivästä siihen saakka, kunnes kyseinen tuomio on pantu täysimääräisesti täytäntöön.

## Oikeudenkäyntikulut

140 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut Kroatian tasavallan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja viimeksi mainittu on hävinnyt asian, Kroatian tasavalta on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (seitsemäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Kroatian tasavalta ei ole noudattanut SEUT 260 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole toteuttanut kaikkia 2.5.2019 annetun tuomion komissio v. Kroatia (Biljane Donjen kaatopaikka) (C-250/18, EU:C:2019:343) täytäntöönpanemiseksi tarvittavia toimenpiteitä.**

2) **Kroatian tasavalta velvoitetaan maksamaan Euroopan komissiolle 1 000 000 euron suuruinen kiinteämääräinen hyvitys.**

3) **Kroatian tasavalta velvoitetaan maksamaan Euroopan komissiolle tämän tuomion julistamispäivästä siihen saakka, kunnes 2.5.2019 annettu tuomio komissio v. Kroatia (Biljane Donjen kaatopaikka) (C-250/18, EU:C:2019:343) on pantu täytäntöön, 6 500 euron suuruinen uhkasakko kultakin päivältä, jolla 2.5.2019 annetun tuomion komissio v. Kroatia (Biljane Donjen kaatopaikka) (C-250/18, EU:C:2019:343) noudattamisen edellyttämien toimenpiteiden täytäntöönpano viivästyy, jos tämän tuomion tuomiolauselman 1 kohdassa todettu jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen jatkuu kyseisenä päivänä.**

4) **Kroatian tasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.**

Allekirjoitukset